ముగింపు మీరే చెప్పండి!

ఆ రోజు భోగి పండుగ.

అస్థిమితంగా, అలజడిగా ఉంది శ్యామలకు.

పెళ్ళాయ్యాక వచ్చిన తొలి దీపావళి.

కొత్తల్లుడిని తీసికెళ్ళడానికి ఎవరూ ఇంతవరకు దిగలేదు. ఆర్థికమైన ఇబ్బందులో ఏవో ఉండి, ఇక్కడ తన అత్తగారూ, భర్త ఏమైనా దెప్పుతారు! వాళ్ళ ఇబ్బందులు వాళ్ళకుంటేనేం? వీళ్ళు అనే మాటలు వీళ్ళు అంటారు. వాళ్ళనే ఒకో మాటకు ప్రాణం పోతున్నట్టుగా అనిపిస్తుంది! పెళ్ళిలో మర్యాదలు సరిగా జరగలేదని, లాంఛనాలు అనుకొన్నట్టుగా ఇవ్వలేరని పెళ్ళయి ఆరు నెలలైనా ఇప్పటికీ దెప్పుతూనే ఉంటారు.

వాడి అదృష్టం అలా ఉంది. ఏదైనా అవసరం వస్తే ఆదుకొనే అత్తగారు కాకపోయినా, కనీసం జరుపవలసిన లాంఛనాలేనా జరిపేట్టు లేరు. మొదటి పండక్కే ఇలా ఉంది మరి. ఇహ ఏ పండక్కి పిలుస్తారని. ఏం మర్యాదలు చేస్తారని?"

సరిగా మాటల్లోనే వచ్చారు శ్యామల తమ్ముడు.

మంగతాయారమ్మ నోరు టక్కున మూతపడింది.

తమ్ముడికి టీ చేసిచ్చే నెపంమీద లోపలికి తీసికెళ్ళి "నాన్న వస్తాడని అనుకోలేదు గాని, ఎవరినైనా పంపిస్తాడని మొన్నటి నుండి ఎదురు చూస్తున్నానురా. మీరెవరూ నన్ను పండక్కి తీసికెళ్ళడానికి రారని మా అత్తగారు అప్పుడే దెప్పెనలు ప్రారంభించింది" అంది.

"మొన్నే వచ్చేవాడిని అక్కా. షావుకారు డబ్బివ్వలేదు. వడ్లు బేరం చేసి ఇవాళ నాన్న డబ్బు తెచ్చాడు. నిన్నూ, బావనూ రాత్రి రైలుకు వచ్చెయ్యమన్నాడు."

కూతుర్నీ అల్లుడిని పండక్కి పిలుచుకోడానికి తండ్రి వడ్లు ఒప్పందం చేశాడని విని శ్యామల మనసు గిలగిల్లాడినట్టయింది. ఖర్చులూ, పన్నులూ, తాలూబోలూ పోగా ఇంటికి వచ్చే వడ్లే ఓ ఏభై బస్తాలు. అవే ఆడపిల్లల పెళ్ళిళ్ళకు పుణ్యాలకూ. మగపిల్లల చదువులకూ, తిండికీ, రోగాలకూ సర్దాలి. అలాంటిది ముందుగానే వడ్లు ఒప్పందం చేసి డబ్బు తెచ్చుకొంటే ఇంటికి వచ్చే ధాన్యమెంత?

"అమ్మ బాగుందా? చిన్న తమ్ముడు అల్లరి అలాగే చేస్తున్నాడా?"

"నువ్వొస్తున్నావుగా!"

"ఏమిటో ఆత్రంరా! ఆరునెలలైందా అందరినీ చూసి!" కళ్ళు చెమ్మగిల్లుతుంటే అంది.

అత్తగారు వేంచేసింది. "పండక్కి ఓ వారం రోజుల ముందు తీసికెళ్ళకూడదూ మీ అక్కయ్యను? ముందుగా వస్తే మీ సొమ్ము తిని పోతుందనా?"

ఆవిడ ధోరణికి బిక్కమొహం వేశాడు శ్యామల తమ్ముడు.

"పండక్కి మీ అక్కకీ, బావకీ ఏం బట్టలు తీసుకొన్నారు?"

"నాకు తెలియదండీ."

"మీ అక్కనీ బావనీ మాత్రమే తీసుకు రమ్మన్నారా?"

"నాకు తెలియదండీ!"

"ఓహో! అన్నిటికీ తెలియదని చెప్పమని చెప్పి పంపారన్నమాట మీ వాళ్ళు."

ట్రెయిన్‌కు ఫస్టక్లాస్ టికెట్ తీసుకొమ్మని చెప్పడంతో మొదలుపెట్టాడు తన అల్లుడి హోదా ప్రదర్శించడం, శ్యామల భర్త వేణుగోపాలరావు.

మళ్ళీ బిక్కమొహం వేశాడు శ్యామల తమ్ముడు. "నాన్న సరిగా పాతిక రూపాలిచ్చాడే. ఫస్ట్‌క్లాస్ టికెట్‌కు చాలవు."

"నేనిస్తానురా! నాన్న నేనొచ్చేప్పుడు ఇచ్చిన డబ్బు నేను దేనికీ ఖర్చు చేయలేదు, ఆయన చెప్పినట్టు వినకపోతే పెద్ద గొడవ చేస్తారు. కాస్త దానికి ఆయనతో పేచీ ఎందుకు?" ఎవరూ చూడకుండా శ్యామల డబ్బు తీసిచ్చింది తమ్ముడికి.

తయారై బయల్దేరేముందు పదే పదే చెప్పిందే మళ్ళీ చెప్పింది అత్తగారు. "అలకపాన్పుమీద పెళ్ళిలో ఇస్తాననన్న ఫాన్, టేప్‌రికార్డర్ తీసుకొని రావాలి చూడు. ఉత్తచేతులతో ఊగుతూ వచ్చావంటే మర్యాదగా ఉండదు. తరువాత అత్తగారు మంచిది కాదనొద్దు."

పండుగకోసం చేసిన జంతికలూ, కజ్జికాయలు ప్లేట్‌లో పెట్టి తెచ్చాడు శ్యామల అన్నగారు! బావగారికోసం. "గేదెలూ, ఆవులా దవడలాడించినట్టుగా ఎవరు తింటారోయ్, ఈ కజ్జికాయలూ, ఈ ఇనుప ముక్కలూ? ఇంకా పాతకాలంనాటి టిఫిన్‌లేనా?" అంటూ ప్లేట్ తీసి పక్కనుంచేశాడు వేణు.

"మరి ఏం తీసుకొంటారు, బావగారూ?"

"అడిగి చేస్తారా ఎవరైనా?"

"మీ అభిరుచులేమిటో, రుచులేమిటో తెలియవు కదా?"

బావమరిది మాటల్లో ఏదో వెటకారం స్ఫురించి, ముఖం గంటు పెట్టుకొన్నాడు వేణు.

"చెల్లాయ్! బావగారు గట్టిపదార్థాలు తినడానికి భయపడుతున్నారు. పళ్ళలో పటుత్వం అప్పుడే తగ్గిందా?" బావగారిని ఆటపట్టిస్తున్నట్టుగా అన్నాడు.

"నా కిలాంటి జోకులు పనికిరావు!" వేణు చ(్రుమన్నాడు.

"ఆయనజోలికి వెళ్ళొద్దు అన్నయ్యా! ఆయన అందరిలాంటి మనిషి కాదు. అకటా వికటం మనిషి!" భర్త వినకుండా అంది అన్నగారితో శ్యామల.

"ఇంటికి బావగారువస్తే వేళాకోళాలు, నవ్వులు లేకపోతే ఏం సంతోషంగా ఉంటుందే?... బావగారు నిజంగా గట్టి పదార్థాలు తినరా?"

"అదంతా ఇక్కడ అత్తగారింట్లో తెచ్చి పెట్టుకున్న నాజూకులు. అక్కడైతే మురుకులు చేయమని తల్లిని అడిగి చేయించుకుంటాడు. మురుకులు పంటి కింద ఎంత కరకరలాడితే అంత రుచిగా ఉంటాయంటారు."

అప్పటికప్పుడు ఉప్మా తయారు చేయించి తీసుకువచ్చాడు. స్పూన్ కోసం ఉప్మాలో కలుపుకొనే చట్నీకోసం మళ్ళీ పేచీ.

"ఉప్మాకి చట్నీచేసే అలవాటు లేదు. బావగారూ! పల్లెటూరి వాళ్ళం కదా! రేపటి నుండి జ్ఞాపకంతో అలాగే చేస్తాం!"

"మోటు మనుషులు మోటు తిళ్ళు" ఈసడించాడు వేణు. "వంటలో ఫలాహారాల్లో కారం తగ్గించి వేయమను. అడవి మనుషుల్లా గొడ్డుకారం తినేట్టున్నారు వంటల్లో."

భర్త నాజూకులు పడటం చూస్తే ఒళ్ళు మండుకు వస్తూంది శ్యామలకు. తన అత్తగారింట్లోనూ తక్కువ కారమేమీ తినరు. పప్పులో వేసిన పచ్చిమిరపకాయలు, పోపులో వేసిన ఎండుమిరప కాయలు కరకర నమిలేస్తాడు. వంటల్లో కాస్త కారం తగ్గితే "ఉప్పుకారం లేకుండా ఈ చప్పిడి వంటేమిటమ్మా?" అని రుసరుసలాడే ఈ మనిషి అత్తగారింటికి వచ్చి ఏం నాజూకులు పోతున్నాడు.

పండుగ మూడు రోజులూ ఒక కొరివితో తలగోక్కున్నట్టుగా అయింది వేణుతో. అల్లుడంటే ఉత్త పేచీకోరు అని నిర్వచనం చెప్పుకొనేలా ప్రవర్తించాడు. దేనికి కోపం వస్తుందో, ఎందుకు కోపం వస్తుందో తెలియదు.

"అడవి మనుషులం మేం కాదు, అతడు అనిపిస్తూంది. మీ ఆయన్ని ఇలా అంటున్నానని నువ్వు బాధపడకు. ఇలాంటి మనిషితో నువ్వు సుఖపడుతున్నావంటే అది వట్టి బూటకమనుకోవాలి. ఆరు నెలలైందా నువ్వు అత్తగారింటికి వెళ్ళి? అత్త ఎలాంటిది? మగడు ఎలాంటి వాడు? ఏమైనా ఒక్క ఉత్తరంలోనైనా వ్రాశావా? నేను క్షేమం, మీరు క్షేమమని ఆశిస్తాను. వ్రాయడానికి పెద్ద విశేషాలు ఏమీ లేవు. నీ దగ్గరినుండి ఎప్పుడు ఉత్తరం వచ్చినా ఇంతేకదా?" అన్నాడు శ్యామల అన్న చంద్రమౌళి.

"కాళ్ళరిగేలా సంబంధాల కోసం తిరిగి, అందిన చోటల్లా అప్పులుచేసి, నన్నో అయ్య చేతిలోపెట్టి తృప్తిగా ఒక నిట్టూర్పు విడవకముందే, నా అత్తగారింట్లో నాకు సుఖం లేదు, నా భర్త అదో రకం మనిషి... అని వ్రాసి మీ గుండెల్లో నిప్పులు చల్లనా? నా బాధ ఏదో నేను పడాలనుకొన్నాను, అన్నయ్యా! నా శక్తి మీరిపోయిన రోజు, ఏ దిక్కూ తోచనిరోజు మిమ్మల్ని తప్పకుండా గుర్తు చేసుకొంటాను. మీ సహాయం తప్పకుండా అర్థిస్తాను." శ్యామల ఎంత గంభీరంగా ఉండాలనుకొన్నా స్త్రీ సహజంగా కన్నీరుబికింది. "అమ్మతో, నాన్నతో నేనన్న మాటలేవీ చెప్పొద్దు. ఈ వయసులో వాళ్ళు తట్టుకోలేరు. తెలియక తప్పని పరిస్థితి వస్తే అప్పుడు చూద్దాం" అంది శ్యామల ఎంతో మృదువుగా.

పండుగ రోజు.

కూతుర్నీ అల్లుడినీ పీటలమీద కూర్చోబెట్టి, ట్రేలో కొత్తబట్టలుంచి తీసుకు వచ్చిన శ్యామల తల్లి, "మా కున్నంతలో తెచ్చాం. ఏమీ అనుకోకండి అల్లుడుగారూ. ఈసారి కొంచెం చేయి తిరిగితే మంచి బట్టలే తెస్తానన్నారు మీ మామగారు" అంది ముందుగానే బిడియంగా, భయంగా.

ట్రేలో సూటు గుడ్డలకు బదులు పంచల చాపుచూసి బాణంలా లేచిపోయాడు వేణు. నేనేంగడెం తోలేవాణ్ణి కాదు, పంచలు కట్టుకు ఊరేగడానికి. లేకపోతే లేనట్టుగా ఊరుకోండి. పెట్టమని ఏడ్చిందెవరు?"

"ఏదో... మా లాంఛనం..." వణుకుతూ ఏదో చెప్పబోయిందావిడ.

"సూటు బూటూ వచ్చాక కూడా పంచెల చాపులేమిటి;"

శ్యామల ఒక్కత్తె పెట్టుకుంది. చీరా జాకెట్‌ను. అదీ భర్త తీసుకోవద్దని వారించినా తల్లివాళ్ళు బాధపడతారని తీసుకొంది.

బయల్దేరబోయే ముందు వేణు అడిగాడు శ్యామలను "వచ్చేప్పుడు అమ్మ చెప్పింది అడిగావా?" అని.

"వీళ్ళ పరిస్థితి చూసి అడగాలనిపించలేదు!"

"మనమూ లక్షాధికార్లం కాదుకదా. రావలసినవి విడిచి పెట్టుకోవడానికి?"

"రావలసినవి అంటే? ఎలా వస్తాయి? వీళ్ళకి ఎప్పుడైనా బాకీ ఇచ్చామా?"

"పెళ్ళిలో ఇస్తామన్నవి ఇచ్చేవి కావా? లెక్కప్రకారం అవి బాకే."

"పెళ్ళిలో గొడవ కాకూడదని మీరడిగన వాటికి తలూగించారు. ఇస్తామన్నవి ఇవ్వడానికి వాళ్ళదగ్గర తేరగా డబ్బులేదు. వాళ్ళ సంసార పరిస్థితులేం బాగలేవు. చూస్తూ అడగడానికి నేను కూతుర్నే కాని రాక్షసిని కాను. అంత బాధగా వుంటే మీరే అడగండి." ఖండితంగా చెప్పేసింది శ్యామల.

"మీ వాళ్ళని నువ్వు అడగాలి. నేనెలా అడుగుతాను?"

"ఆడ కూతురినై పుట్టి వాళ్ళని పెట్టిన బాధ చాలు. ఇక ఒక్క నయాపైసా కూడా వాళ్ళనుండి నేను పుచ్చుకోదలచలేదు!"

వేణుకు పట్టలేని కోపం వచ్చేసింది. "బయల్దేరింది ఆదర్శ మహిళ. పద పద, అమ్మ చీపురు తిరగవేస్తుంది నీ తిక్క వేషాలు చూసి."

"అమ్మ చీపురు తిరగవేస్తే మీరు చెప్పు తిరిగేస్తారా?"

"నువ్వు హద్దులో ఉన్నంతవరకు నేను మంచి వాడినే. హద్దులు దాటితే నా అంత చెడ్డ మనిషి లేడని తెలుసుకో. నాలో సంస్కారం నిలపడం, వూడడం నీ ప్రవర్తన మీద ఆధారపడుతుంది."

వార్నింగ్ ఇస్తున్నట్టుగా అన్నాడు వేణు. "పంచెలు మిగిలాయని వాళ్ళను సంబర పడొద్దని చెప్పు! సూట్ కోసం ఎనిమిది వందలు ఎం.ఓ. చేయమని చెప్పు."

"చెప్పడానికి నాకు నోరు రాదు!"

"మొగుడి మంచిని కోరని నువ్వేం ఆడదానివి!"

"ఎన్నైనా అనండి. ఏమైనా చేయండి. నేను మాత్రం వాళ్ళని పీడించడానికి ఒప్పుకోను!"

"సరే పద! నీ సంగతి అక్కడికి వెళ్ళాక చూస్తాను! ఏం జరిగినా నన్ను దుష్టుడిగా మారుస్తున్నది నువ్వేనని గుర్తుంచుకో!"

✧ ✧ ✧

పుట్టింటివాళ్ళు శ్యామలకు పెట్టిన చీర చూసి ముక్కు మీద వేలుంచుకొంది అత్తగారు. "పట్టు చీర కాదు, ఆఖరికి పాలిస్టరు చీరైనా కాదు! వాయిల్ చీర అది. పెట్టుకు తెచ్చుకోడానికి నీ కెంత సిగ్గు లేకపోయింది?"

"పుట్టింటి వాళ్ళు ప్రేమతో పెట్టింది. తెచ్చుకోడానికి సిగ్గెందుకు?"

"వాడికి పంచెలు తెచ్చారా? ఆఫీసుకు బయటికి 'మా అత్తగారు పెట్టిన నూతన వస్త్రాలివిగోండి' అని కట్టుకు ఊరేగుతాడనుకొన్నారా మీ వాళ్ళు?"

"మీ వాళ్ళు మీ వాళ్ళు అంటారు! నా వాళ్ళిప్పుడు మీరా? వాళ్ళా? ముందు తేల్చండి?"

"ఏమిటో కొమ్ములు మొలిచినట్టుగా మాట్లాడుతున్నావే?"

"మరి ఎంతకని విని ఊరుకోమంటారు?" ఎప్పుడూ మా పుట్టింటివాళ్ళను ఆడి పోసుకోవడమే కదా? ఎంతకని సహించమంటారు?" మొండికెత్తినట్టుగా అంది శ్యామల.

"తిరుగుబాటు చేస్తున్నానని గర్వంగా ఫీలవుతున్నావేమో! ఇది తిరుగుబాటు కాదు! తిక్కరోగం! ఈ తిక్కరోగం ఎలా కుదుర్చాలో మాకు తెలీదనుకోకు?" అన్నాడు వేణు.

"అయితే ఏం చేయమంటారు? ఎదురింటి ఊర్మిళకు అత్తమామ, మొగుడు కొట్టి చంపినట్టుగా నన్నూ కొట్టి చంపుతారా?"

"ఎవరు కొట్టి చంపారు? అదే ఉరిపెట్టుకు చచ్చింది తిన్నది అరక్క!"

"నన్ను కొట్టిచంపి మీరూ అదేమాట చెబుతారన్నమాట ప్రపంచానికి?"

"ఏమిటే పిచ్చికుక్కలా వదురుతున్నావు?" చెయ్యెత్తి పైపైకి వచ్చాడు వేణు.

"ముందు ఆ చెయ్యిదించండి! మీరు చెయ్యి చేసుకొనేంత తప్పు నేనేం చేయలేదు!" నిప్పులు కక్కుతున్నట్టుగా చూసింది శ్యామల. "నన్ను కొట్టడానికి, చంపడానికి నన్ను మీకు ధారబోయలేదు మా నాన్నగారు. పెళ్ళి అంటే ఆడదాన్ని మగవాడు పీడించడం, హింసించడం కాదు! సహచరులంగా, ఒకరికి ఒకరం తోడుగా నీడగా జీవితం సాగడానికి జరిపేడి వివాహం. నా భార్య, నేను చంపుకొంటాను. నరుక్కుంటాను అనడానికి మీకేమీ హక్కు లేదు."

"పండక్కి పుట్టింటికి వెళ్ళొచ్చాక చాలా మారిపోయిందేమిటిరా? ఇదివరలో ఇలా లేదు! మనం మెత్తగా ఉంటే లాభం లేదు. మనం లాంఛనాలు అడిగితే దీనికెందుకు ఉలుకు?"

ఎక్కిస్తున్నట్టుగా అంది తాయారమ్మ.

"దీని పొగరణచకపోతే నేనేం మగవాడినమ్మా? దీన్ని కొడతాను! నరుకుతాను! ఎవడొచ్చి అడుగుతాడో చూస్తాను!"

"ఊర్మిళపుట్టింటి వాళ్ళలా వెర్రిబాగుల వాళ్ళు కాదు మా పుట్టింటివాళ్ళు! నాకేదైనా జరిగితే మీకూ ఆవిడకీ ఉరిశిక్ష వేయించేదాకా వదలరు! మా చంద్రమౌళి అన్నయ్యంటే ఏమిటనుకొన్నారో? రక్తానికి రక్తం అంటాడు. వాడు ఇలాంటి వాటిలో చాలా పట్టుదలమనిషి."

"ముందు నిన్ను తన్ని తరిమేస్తాను! చూస్తాను, అడగడానికి ఎవడొస్తాడో?"

"మనుషు లెవరూ రారు! యమకింకరుడే వస్తాడు?"

"ఓహో! మీ అన్నయ్యేనా ఆ యమకింకరుడు? మంచి పేరే పెట్టుకొన్నావు?" వెటకారంగా నవ్వసాగాడు వేణు.

✧ ✧ ✧

శ్యామలకు రోజులు దుర్భరమౌతున్నాయి.

రావలసినవి అడగకుండా వచ్చిందని, వచ్చినప్పటి నుండి నిప్పులో మిరపకాయలూ, ఉప్పు వేసినట్టుగా చిటపటలాడి పోతున్నారు శ్యామలమీద, అత్తా మగడూ!

దినమొక యుద్ధం!

ఒక్కోసారి చేయి కూడా చేసుకొంటున్నాడు వేణు.

"చక్కగా మా అన్నయ్య కూతురిస్తానంటే చేసుకోలేదు. దానికి కాస్త మెల్లకన్ను ఉందని! తండ్రి సంపాదించిన లక్షలాస్తీ దానికే అయ్యేది. ఈ అందగత్తె వచ్చి ఏం ఒరగబెట్టిందని?... ఇప్పటికీ తన కూతుర్ని చేసుకోలేదని ఎంత బాధపడిపోతున్నాడో మా అన్నయ్య! ఇది ఏమిటో తెగనసుగుతూంది. దీనిపీడ పుటుక్కున విరిచేసుకొంటే..." ఇలా సాగుతుంది తాయారమ్మ స్వగతం.

ఒకసారి కొట్టి మెడపట్టి గుమ్మంబైటికి నెట్టి తలుపులు మూసేశాడు వేణు. "వెళ్ళు, వెళ్ళి దిక్కున్నచోట చెప్పుకోపో!"

సాధ్యమైనంతవరకు పోరాడి అలసిపోయిన దానిలా పుట్టిల్లు చేరుకొంది శ్యామల.

అష్టకష్టాలుపడి ఆడపిల్లకు పెళ్ళి చేసి పంపితే లాంఛనాలనీ అవనీ ఇవనీ పేచీ పెట్టుకు తరిమివేస్తే కన్నవాళ్ళ హృదయాలు ఎలా అవుతాయి? అల్లుడంటే రక్తం పీల్చే జలగలా ప్రవర్తించడమా? ఆ మనస్తాపం వాళ్ళకు కలిగించకూడదనే శ్యామల ఇన్నాళ్ళూ మనసు బిగబట్టుకొని నిత్యనరకమనిపించే అత్తగారింట్లో ఉంది.

అమ్మాయి జీవితం ఇలా అయిపోయిందేనని కొన్నాళ్ళు బాధపడ్డారు శ్యామల తల్లిదండ్రులు. తరువాత, ఇలా ఎన్నాళ్ళు ఆడపిల్లను అట్టే పెట్టుకోవడం అన్న ఆలోచన! ఎవరింట్లో వాళ్ళుంటేనే అందం. కష్టమైనా, సుఖమైనా!

"వాళ్ళకు ముట్టాల్సినవి నేను నా పిల్లలు కూలినాలి చేసి అయినా డబ్బు కూడబెట్టి త్వరలో ముట్టజెప్పుతానని నచ్చజెప్పుతాను, పదమ్మా!" అన్నాడు ఒకనాడు తండ్రి.

"మనమిచ్చే కానుకలకు మన పిల్లను ఎన్నాళ్ళు బాగా చూసుకొంటారు, నాన్నా? మంచితనం అనేది మనిషిబుద్ధిలో ఉండాలి అంతేగాని, వాళ్ళు మనపిల్లను మంచిగా చూచుకోవాలని ఎన్నాళ్ళు ఎన్నని ఇస్తుంటాం" అన్నాడు చంద్రమౌళి. అతడికి

అప్పటికప్పుడు వెళ్ళి బావగారికి నాలుగు తగిలించి వద్దామని ఉబలాటంగా ఉంది గాని దానివల్ల మరీ చెల్లెలి జీవితం నాశనమౌతుందేమోనని భయంగా ఉంది.

తండ్రి తనని ప్రయాణం చేయిస్తుంటే "వాళ్ళు నన్ను చూసస్తానే మండిపడుతున్నారు నాన్నా. చంపడానికైనా సిద్ధంగా ఉన్నారు. వాళ్ళకో మేనరికం పిల్ల ఉందట నన్ను అడ్డు తొలగించుకోవాలని చూస్తున్నట్టున్నారు" కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకొంది శ్యామల.

"చంపితే ఒకేసారి చంపుతారు కదమ్మా? ఇలా భర్త వదిలేసిన ఆడదానిలా పుట్టింట్లో దినదినం చచ్చేకంటే అది నయం కదూ?"

"నాన్నా!"

✧ ✧ ✧

"అక్కగారూ! నువ్వు నీ కూతుర్ని కన్నట్టుగానే నేను శ్యామలని కన్నాను. నీకు నీ కూతుళ్ళెంత ప్రాణమో నాకు నా పిల్ల అంతే. శ్యామలని మీరు పెట్టిన బాధలే మీ పిల్లలని అత్తగారిళ్ళలో పెడితే?

"ఏం బాధలు పెట్టామూ? మాకు రావలసినవి అడగడం కూడా బాధలు పెట్టడమే?"

"నేను ఇవ్వాల్సినవన్నీ ఇస్తానమ్మా! కాస్త చేయి తిరిగే వరకు ఓపిక పట్టండి!"

"అవి తెచ్చాకే నీ కూతుర్ని కాపురానికి తీసుకురావయ్యా. అంతవరకూ ఆవిడతో మాకు పనిలేదు."

"ఏం మాటలివి అక్కగారూ! ఒకింటి పిల్లను కోడలిగా తెచ్చుకొన్నాక ఆమె పుట్టింటి వాళ్ళేవో కానుకలూ, లాంఛనాలూ ఇవ్వలేదని ఆ పిల్లతో పనిలేదంటారా? మీ కొడుకు కాపురం చేసేది మా పిల్లతోనా మేమిచ్చే కట్నకానుకలు లాంఛనాలతోనా? ఇంత నీచమైన బుద్ధి ఉన్నవాళ్ళు, అవి ముట్టినా సజావుగా పిల్లను చూసుకొంటారని గ్యారంటీ ఏమిటి?" ఈ మాట పైకి అనలేదు శ్యామల తండ్రి. మనసులో స్వగతంగా మంటగా అనుకొన్నాడు. మంచి మాటలతో కూతురి కాపురం చక్కబెట్టడానికి వచ్చాడాయె.

సాధ్యమైనంత త్వరలో వాళ్ళకు ముట్టాల్సినవి ముట్టిస్తానని పదే పదే చెప్పి కూతుర్ని దిగవిడిచి వెళ్ళాడాయన. అమ్మాయిని ఇబ్బంది పెట్టొద్దని మరీ మరీ చెప్పి

వెళ్ళాడు. కాని, ఆయన గుండెలు పీచు పీచుమంటూనే ఉన్నాయి. రాబందుల మధ్య పిచ్చుక పిల్లను వదిలేసి వెడుతున్నట్టుగా ఉంది.

కాని, ఆడపిల్ల తండ్రి,

అంతకు మించి గత్యంతరం లేదు.

పెళ్ళయిన పిల్లను మగణ్ణి విడిపించి ఇంట్లో పెట్టుకొంటే ఎన్ని సమస్యలు! ఎన్ని అపవాదులు!

✧ ✧ ✧

ఆ రోజు ఆదివారం వేణు ఇంట్లోనే ఉన్నాడు.

వేసవి మధ్యాహ్నం.

ఆపసోపాలు పడుతున్నాడు గదిలో. "మీ నాన్న ఫాన్ ఇచ్చేసరికి ఎన్ని వేసవిలు గడిచిపోవాలో?" అన్నాడు భార్యతో. ఆమె దానికి జవాబివ్వకుండా "ఈ రోజు పేపరులో ఈ వార్త చూశారా? రోజూ తాగొచ్చి భార్యను చావగొట్టేవాడట! దెబ్బలకి విసిగిపోయి ఆవిడ రోకలిబండతో అతడి తల పచ్చడి చేసిందట. అతడు నిద్రపోతున్నప్పుడు" అంది.

"ఇప్పుడు ఆ వార్త సంగతి ఎందుకుట?"

"నిన్నటి పేపరు చూశారా? కట్నం డబ్బుతేలేదని రోజూ వేధించే వారట ఆ అమ్మాయిని. ఓ రోజు ఆ అమ్మాయికి ఒళ్ళుమండుకుపోయి, మగడూ అత్తా పడుకోగా చూసి ఇద్దరిమీదా కిరోసిన్ వంపేసి తగలబెట్టేసిందట!"

వేణు ముఖకవళికలు పూర్తిగా మారిపోయాయి. "నీ తల్లో ఏదో పురుగు తొలుస్తూన్నట్టుందే. నువ్వలా మమ్మల్ని తగల బెట్టేయాలనుకొంటున్నావా?"

"రామ రామ! పత్రికల్లో వచ్చినవార్త చెబితేనే అంత ఉలికిపాటా? మిమ్మల్ని తగలబెట్టి నా కాపురం నేనే తగుల బెట్టుకొంటానా? అదెవత్తో పిచ్చిది. అలా చేసింది".

"నీకు అలాంటి పిచ్చేదో పడుతున్నట్టే ఉంది. పిచ్చి ముదరకముందే నేనే నీ పిచ్చి కుదురుస్తాను."

"ఇంట్లో నాకేం తోచక నిజంగానే నేను పిచ్చిదాన్ని అయిపోయేట్టున్నాను. కుట్టు సెంటర్ దగ్గరేగా? వెళ్ళి కటింగ్ నేర్చుకోనా? పని నేర్చుకున్నట్టూ, కొంచెం కాలక్షేపం అయినట్టూ ఉంటుంది."

"నేర్చుకొని ఏం చేస్తావు? దర్జీపని చేస్తావా?"

"మీరు అన్నిటికీ ఇలా ఎగతాళి చెయ్యడం బాగా లేదు. కుట్టుపని ఒక్క దర్జీవాళ్ళే చెయ్యడం లేదు ఈ కాలంలో" శ్యామల కొంచెం విసుక్కొంది. "కటింగ్ నేర్చుకొని ఒక మిషన్ తెచ్చేసుకొంటే కనీసం ఇంటిబట్టలైనా కుట్టుకోవచ్చు. ఇప్పుడు ఎంతమంది గృహిణులు వేణ్ణీళ్ళకు చన్నీళ్ళన్నట్టుగా గడపడం లేదు?"

"ఓహో. నేనుండగానే నువ్వు ఇల్లు గడిపేదానివి అవుతావన్నమాట."

"ఎందుకండీ ఇలా పెడర్థాలు తీస్తారు?" శ్యామలకి మాట మాటకీ కన్నీళ్ళు రావు. కళ్ళలో నిప్పురవ్వలు లేస్తాయి! ఆ రవ్వలనీ, ఆ పొగరునీ చూస్తే చాలు వేణూ. తాయారమ్మ మరింతగా రెచ్చిపోతారు.

ఈ సంగతి అత్తగారికి ఆఘమేఘాలమీద పయనించింది. "కటింగ్ నేర్చుకొంటే మంచిదేగా? తిని పుస్తకాలు, పత్రికలూ తిరగేసేకంటే ఒక వ్యాపకమన్నా ఉంటుంది!" ఎదురింటి పద్మజాక్షి సెంటర్‌కి వెళ్ళి కటింగ్ నేర్చుకొని, మహిళామండలి నుండి ఓ మిషను కూడా తెచ్చుకొంది. రాత్రీపగలు కుట్టినా ఒడవని బట్టలు వస్తున్నాయి. మిషను మీద కాళ్ళు ఆపకుండా కుట్టి కుట్టి ఆరుమాసాల్లో మిషను అప్పు తీర్చేసి నాలుగు తులాల పుస్తెల తాడు చేయించి వేసుకొంది మెడలో,పచ్చగా! అత్తగారికి ఆ క్షణం పద్మజాక్షి జ్ఞాపకం వచ్చేసి కోడలు కుట్టు నేర్చుకోడానికి వెంటనే ఒప్పేసుకుంది.

"ఆవిడ దరఖాస్తుమీద నీ అనుమతి ముద్ర పడ్డాక నేనేం చేస్తాను? సరే" అన్నాడు వేణు.

✧ ✧ ✧

ఆ రోజు మహిళామండలి మీటింగ్. శ్యామల వెడుతున్న కుట్టు సెంటరు దానికి అనుబంధంగానే నడుస్తూంది. మహిళామండలి ప్రెసిడెంట్ వరలక్ష్మి, సెక్రటరీ ఇందిర శ్యామలకి బాగా పరిచయమయ్యారు. తన ఇంటి పరిస్థితులు ఒక రోజు వాళ్ళతో వెళ్ళబోసుకుంది శ్యామల.

ఈ రోజు మీటింగ్‌లో వరకట్నాల గురించి, వరకట్నాల కారణంగా అబలల బలి గురించీ చర్చిస్తున్నారు.

"ఎప్పుడో వాళ్ళు నన్ను చంపేస్తారేమో? చంపితే బాధలేదు. అది ఆత్మ హత్యగానో, సహజ మరణంగానో ప్రపంచాన్ని నమ్మిస్తేనే నాకు బాధ!" అంది శ్యామల.

తన పరిస్థితి ప్రస్తావించి "నేను చస్తే అది హత్య అని నిరూపిస్తారు కదూ?" అని అర్థించింది.

"ఆధారాలు కావాలిగా?"

"ఎందుకయినా మంచిది. నేను ఒక లెటర్ వ్రాసిస్తాను మీకు. అదే మీకు పెద్ద ఆధారమయ్యేట్టు."

"ఆధారముంటే తప్పకుండా పోరాడతాం. మా ఆయన క్రిమినల్ లాయరు. మా సిస్టర్ కూడా లాయరే" వరలక్ష్మి అంది ఉత్సాహంగా.

"అదేమిటి? ఆ అమ్మాయి చావడం ఖాయమన్నట్టుగా అలా అంటున్నావు?" ఇందిర వింతగా అంది.

"పత్రికలలో ఎన్ని ఘోరాలు చదవడంలేదు? వరకట్నపు రాక్షసికి మరో అబల బలి, వరకట్నపు కోరలకు మరో గృహిణి ఆహుతి... అంటూ రోజూ ఎన్ని వార్తలు?"

శ్యామల అంది! "పత్రికలలో వార్తలు వదిలిపెట్టండి. నేను కాపురానికి వచ్చిన కొత్తలో మా ఎదిరింట్లో జరిగిందా సంఘటన! ఊర్మిళ అని తల్లిదండ్రులకు ఒక్కతే కూతురు. తమ తదనంతరం ఆస్తి అంతా కూతురిదే అన్నట్టుగా చెప్పి పెళ్ళి చేశారు. తీరా పెళ్ళయ్యాక ఆమె తల్లికి కొడుకు పుట్టాడు. అప్పటినుండి ఊర్మిళకి కష్టాలు మొదలయ్యాయి అత్తగారింట్లో. ఎప్పుడూ ఆ అమ్మాయిని పుట్టింటికి తరిమి వేయడమే. ఆస్తి రాయించుకు రమ్మనో! స్కూటర్‌కు డబ్బు తెమ్మనో. టి.వీ. కావాలనో ఏదో వొకటి. విసిగి నాలుగు సంవత్సరాలు పుట్టింట్లోనే ఉండిపోయింది. చివరికి తల్లిదండ్రులు తీసుకువచ్చి వదిలేసి చెప్పారు "సగం ఆస్తి రాసి ఇస్తాం. అమ్మాయి నేమీ బాధపెట్టకండి" అని చెప్పి పోయారు. అత్తగారు పాతపాట మొదలుపెట్టింది. నీ తమ్ముడికి ఏ విషమో పెట్టి చంపేస్తే ఆస్తి అంతా మనికి వస్తుంది అంటూ కొత్తగా పోరు మొదలుపెట్టారు. ఊర్మిళ ఎదురు తిరిగింది.

"ఆ రోజు రాత్రి ఏడుగంటలు అయిందేమో. వీధిలో అందరం చూస్తున్నాం ఆ అమ్మాయిని మొగుడూ, అత్తా ఇద్దరూ కొడుతూంటే దెబ్బలకి తట్టుకోలే బయటికి పరిగెత్తుకు వచ్చింది. ఇరుగు పొరుగంతా పొగలు ఆడకూతుర్ని అలా కొడతారేమిటని మగణ్ణి, అత్తనీ మందలించారు. ఊర్మిళ ఇంట్లోకి వెళ్ళాక ఏం జరిగిందీ తెలియదు తెల్లవారుతూంటే ఆ ఇంట్లోంచి చావుశోకాలు మొదలయ్యాయి.

"ఊర్మిళ చాపమీద చచ్చిపడి వుంది! ఆమె ఉన్న గదిలోనే దూలానికి చిన్నతాడు ముక్క ఉరివేసుకున్నట్టుగా వేలాడుతోంది. ఎస్సై వచ్చాడు. అది ఆత్మహత్య కింద నమోదు చేసుకొన్నాడు. వీధంతా కదిలివచ్చి చెప్పారు అది ఆత్మహత్య కాదు, హత్య అని. ఊర్మిళ అత్తగారినుండి ఎంత డబ్బు తిన్నాడో అది హత్యే అన్నాడు. ఆ పిల్ల ఒళ్ళంతా కాలినట్టు కనిపిస్తున్నా తల్లిదండ్రులు వచ్చారు బిడ్డమీద పడి ఏడ్చారు. కూతురిది హత్య అని నిరూపించడానికి నానా యాతన పడ్డారు గాని ఎక్కడికి వెళ్ళినా న్యాయం జరగలేదు. ఎక్కడికి వెళ్ళినా వీళ్ళకంటే ముందే వాళ్ళు డబ్బు పంచి వెళ్ళారు కాబట్టి, వాళ్ళకి కడుపు శోకం తప్ప ఇంకేం మిగలలేదు. ఇప్పుడు ఊర్మిళ భర్త మళ్ళీ పెళ్ళికొడుకవుతున్నాడు. యాభైవేల కట్నంతో అతడికి వచ్చేనెలలో పెళ్ళి."

"అబ్బ! ఎంత ఘోరం! ఎంత అన్యాయం" శ్రోతలందరూ అప్రయత్నంగా అన్నారు.

ఇందిర ఆవేశంగా అంది. "ఇలాంటి చావులకు కారణం అత్తగారూ, మొగుడూ అనకూడదు. ఇందులో తల్లిదండ్రుల బాధ్యత ఉంది. సమాజానికి బాధ్యత ఉంది! చంపినా నరికినా మీ ఇంట్లోనే ఉండాలి పిల్ల అని అత్తగారింట్లోకి నెట్టి వెడతారే తల్లిదండ్రులు. ఈ కూతురు చావులో వాళ్ళకు భాగం లేదా? సంప్రదాయం, గౌరవం అన్న సంకెళ్ళలో చిక్కుకొని, కడుపుతీపికూడా చంపుకొని కూతుళ్ళని అలాంటి రాక్షసుల మధ్య వదిలేస్తున్నారంటే, నేరం కొంత వాళ్ళదికూడా. మన మధ్య ఒక ఆడపిల్ల హింసింపబడి, హత్య చేయబడుతుంటే - అంటే ఈ ఊర్మిళ హత్యనే తీసుకొందాం. దెబ్బలకి తాళలేక బయటికి వచ్చిందన్నావే! అప్పుడు ఇరుగు పొరుగులు అత్తా మొగుడిని చీవాట్లు పెట్టారన్నావుగాని ఒక్కరికైనా అ అమ్మాయికి తగిన రక్షణ కల్పించాలన్న ఆలోచన వచ్చిందా? ఒకరింటి విషయాల్లో మరొకరు కలుగజేసుకో కూడదన్న లౌక్యం మనది. ఇప్పుడిప్పుడే ప్రభుత్వంలో ఒక ప్రతిపాదన బయల్దేరింది. ఆడపిల్లకు పెళ్ళయ్యాక అత్తారింటిలో చనిపోతే అది కేస్‌గా బుక్‌చేసి ఆమె చావుకు కారణాలు దర్యాప్తు చెయ్యాలని, అది దండగ ఆలోచనే. డబ్బుకు గడ్డితినే అధికారులు ప్రభుత్వంలో ఉన్నంతవరకు అసలు కారణాలు ఎక్కడ రుజువు అవుతాయి? ఈ ఊర్మిళ హత్య అదే చెబుతోంది కదా?.

"ఇప్పుడు ఈ వరలక్ష్మి చూడు, నువ్వు చచ్చాక నీ కేసు తీసుకొని నీ ఆత్మకు శాంతి చేకూర్చేందుకు తన భర్త లాయరు తన చెల్లెలు లాయరని చెబుతుందేగాని తగిన రక్షణ కల్పిస్తానని చెబుతుందా?"

"మనం ఎలా ఆ అమ్మాయికి రక్షణ కల్పిస్తాం? వాళ్ళ అత్తకీ మగడికీ ఏమైనా చెప్పబోయామనుకో! మీరెవరు చెప్పడానికి? మా ఇంటి వ్యవహారాల్లో మీరు తలదూర్చడమేమిటి? అనరూ?"

"అలా అనే పరిస్థితే పోవాలి. మనుషులమంతా ఒక సమూహంగా, సమాజంగా బతుకుతున్నాం. మనలో ఒకమ్మాయి పుట్టింటి వాళ్ళివ్వని కట్నకానుల కోసం బాధింపబడుతూంటే, మన మధ్యే హత్యకు గురికాబోతూంటే ఇదేమిటని అడిగే అధికారం ఎందుకు లేదూ? మనం ఒకసారి వాళ్ళింటికి వెడదాం. శ్యామలకేమైనా జరిగితే మేం కేసు పెడతామని చెప్పాలి. వాళ్ళింకా ఆ అమ్మాయిని హింస పెట్టేట్టయితే, ఆమెను బయటికి తీసుకువచ్చి ఆమె బతుకు ఆమె బతికేలా మనం ఆధారం కల్పించాలి."

"ఇలా ఎందరికని ఆధారం కల్పించగలం?"

"ఈ నిస్పృహే కూడదంటాను ఒక మంచిపనికి ముందు. ఎందరికంటే, వీలైనంత మందికి అంటాను. ఇలాంటి అభాగినులకోసం కొన్ని స్వచ్ఛంద సంస్థలు వెలియాలి. ఈ విషయంలో ప్రభుత్వం ఏం చేయలేదు. ఎంతటి పటిష్టమైన చట్టాలు రూపొందించినప్పటికీ, ప్రజల సహకారం ఉండదు కాబట్టి! కట్నం ఇవ్వడం నేరం, పుచ్చుకోవడం నేరం చట్టప్రకారం, కాని, కట్నం లేకుండా ఒక్క పెళ్ళి అయినా అవుతుందా? పిల్లకి మంచి సంబంధం చేయాలన్న తాపత్రయంతో, శక్తికిమించిన కట్న కానుకలు ఒప్పుకోవడం, ఒప్పందం ప్రకారం ఇవ్వలేక ఆడపిల్లకు అత్తవారింట్లో నరకం కల్పించడం. కట్నం ఇచ్చే పద్ధతి ప్రతి ఆడపిల్ల తండ్రీ మానేయగలిగితే, కట్నపు కోరల్లో ఆడపిల్లలు చిక్కుకొనే పరిస్థితి ఎంతమాత్రం రాదు కదా? అసలు ఆడపిల్ల తనను తాను రక్షించుకోగల స్థితికి ఎదగాలంటాను. అమాయకంగా అసమర్థంగా మొగుడి చేతిలోనో, అత్తామామల చేతిలోనో చచ్చిపోవడం "అయ్యో పాపం!" అనిపించదు నాకు. అలాంటి పరిస్థితులు కనిపించగానే వాళ్ళనుండి తెగదెంపులు చేసుకోవాలి, లేకపోతే ఉండి వాళ్ళ పొగరణచాలి. కాని, వారి చేతిలో ఒక కోడిలాగానో, మేకలాగానో చచ్చిపోవడం ఎందుకు?"

"నాకు వచ్చే ఆలోచనలు కూడా సరిగా అవే." శ్యామల ఉత్సాహంగా అంది "వాళ్ళ చేతిలో చచ్చిపోవడం ఉత్త తెలివి తక్కువ అనిపిస్తుంది. కాని, తెలివికలిగి నేనేం చేయగలను? చచ్చినా, బతికినా ఇక్కడే నీ చోటు అని వదిలేసి పోయాడే మా

నాన్న. వాళ్ళలో తెగదెంపులు చేసుకొని బయటికి నడవటానకి నాకు వేరే ఆధారం లేదు. ఏ ఆశయం లేకుండా ఒక గృహిణి రోడ్డు మీదికి నడిస్తే ఈ సమాజం స్వాగతం ఎలా చెబుతుందో మీకు తెలుసు. అలాంటి స్వాగతం కంటే ఆ మొగుడి చేతిలో చచ్చిపోవడమే నయమంటాను. ఇప్పుడు చెప్పండి, నాలాంటి ఆడపిల్ల ఏం చేస్తే బాగుంటుంది?"

అక్కడున్న అందరికేసి ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది శ్యామల.

అందరి వదనాలు ఆలోచనలతో నిండిపోయాయి.

ముందు ఆడపిల్ల కట్నం ఇచ్చి చేసుకొనే పద్ధతి పోవాలి.

ఆ పద్ధతి పోవాలంటే ఏం చేయాలి? ఈ కట్నం ఇస్తామని పూర్తిగా సర్దలేక ఏదో పెళ్ళి అయిందనిపిస్తే ఆ ఆడపిల్ల అత్తవారిల్లు యమచెర అవుతే – ఆ పిల్లకి విముక్తి ఎలా కలిగించాలి?

✧ ✧ ✧

నేనిక శ్యామల ఏమౌతుందో, మీటింగ్‌లో తీర్మానం ఏం చేశారో చెప్పదలుచుకోలేదు. ముగింపు పాఠకుల ఆలోచనలకు వదిలిపెడుతున్నాను. కాని, ఒక్కటి చెప్పదలుచుకొన్నాను. ప్రతి ఆడపిల్ల తండ్రీ తన కూతురికి కట్నమిచ్చి పెళ్ళి చేయనని ప్రతిజ్ఞ పూని ఆ ప్రతిజ్ఞకు కట్టుబడితే శ్యామల లాంటి ఊర్మిళ లాంటి కథలు అ....... మొదలే కావని.

జ్యోతి మాసపత్రిక, దీపావళి 1984

◆